

Nino Rode

OD VIŠJE ŠOLE DO VISOKE IN NAPREJ

(KOT TO VIDIJO UČITELJI NA VŠSD)

UVOD

Ni prihodnosti brez preteklosti. Naša preteklost in izkušnje v njej vplivajo na to, kaj bomo storili v prihodnosti. Devdeseta leta so v tem smislu za Visoko šolo za socialno delo zelo pomembna, saj se je v teh letih veliko spremenilo tako na šoli kot v njenem okolju. V tem času je Šola iz višje prerasla v visoko in se preselila v nove prostore, hkrati pa je to obdobje spremembe zakonodaje o visokem šolstvu in preoblikovanja Univerze.

To obdobje je za učitelje in študente Šole polno ambivalentnosti. Šola je iz višje prerasla v visoko, s čimer so bila kronana večletna prizadevanja učiteljev, hkrati pa je sprememba zakonodaje ta prehod izničila, kar je spodbudilo potrebo ali vsaj željo postati fakulteta, to pa sta okolje in zakonodaja blokirala. Prehod v visoko šolo je prinesel s sabo dva dodatna letnika in več možnosti za oblikovanje bodočih socialnih delavcev, s tem pa se povečalo število študentov, kar pomeni več obveznosti za profesorje, hkrati pa otežuje neposredni osebni odnos med učitelji in študenti. Selitev Šole v nove prostore je sicer obljubljala rešitev prostorske stiske, ker pa prostori niso bili do konca pripravljani pred selitvijo, je bilo delo na šoli ovirano.

Kako je ta položaj vplival na poglede o perspektivah Šole? Ali so učitelji na Šoli, kot se marsikdaj dogaja v kriznih situacijah, poenotili svoja mnenja o perspektivah Šole in potrebnih akcijah? So med

njimi razlike v razmišljanju o perspektivah, in če so, kakšne? To so bila vprašanja, s katerimi sem začel drobno raziskavico, katere rezultat je ta prispevek. Poskusil sem zajeti osebne interpretacije stanja in dogodkov, pa tudi vključevanje posameznikov v institucionalno dogajanje.

METODE

PREGLED ZAPISNIKOV

Če bi bile razlike v mnenjih o stanju in perspektivah velike, bi se prej ali slej odrazile na uradni ravni. Razlike v mnenjih o perspektivah Šole, ki bi bile vidne na institucionalni ravni, bi bile lahko nevarne celo za obstoj organizacije, saj bi postale jedro konfliktov. Take razlike bi bilo verjetno zaslediti v delu organov Šole. Da bi ugotovil, ali se morebitne razlike v interpretaciji dogodkov odražajo na institucionalni ravni, sem najprej pregledal njihove zapisnike. Hotel sem ugotoviti, kako je videti prehod z višje na visoko šolo na uradni ravni, kateri problemi so se pri tem pokazali in kako so jih učitelji reševali. Zanimalo me je tudi, koliko so se morebitne razlike v mnenjih in predlogih odražale na institucionalni ravni in kdo je uradno zastopal katera mnenja. Na podlagi pregleda zapisnikov sem hotel ugotoviti tudi stopnjo zavzetosti za spremembe in prispevek posameznikov, kot se odraža na institucionalni ravni.

Na razpolago sem imel zapisnike naslednjih organov: sveta Šole (organa,

sestavljenega iz predstavnikov delavcev, študentov in »družbene skupnosti«) od 19. 3. 1990 do 8. 6. 1993, ko je bil ta organ zaradi spremembe zakonodaje odpravljen, znanstveno-pedagoškega sveta (pozneje senata) od 1. 1. 1991 do 28. 6. 1995 in kolegija (vsi zaposleni pedagoški in raziskovalni delavci) od 19. 8. 1991 do 12. 12. 1994.

Zapisniki sveta šole in znanstveno-pedagoškega sveta so v glavnem formalni, le spisek sklepov. Najbolj informativni so zapisniki kolegija, zato sem jih vzel kot temeljno gradivo za podrobnejši pregled. Pokrivajo obdobje, ko se je zgodil prehod z višje na visoko šolo, zato se je zdelo dovolj pregledati le njih.

Tudi njihova natančnost niha od spiska sklepov do natančnega opisa izjav posameznikov. Na žalost samo dva zapisnika vsebujeta izjave posameznikov, samo eden od njiju pa je bil vezan na razpravo o temah, povezanih s prehodom v fakulteto. Zato sem se bil prisiljen omejiti predvsem na štetje, kolikokrat je posameznik naveden v zapisnikih kot poročevalec ali diskutant in kolikokrat je kdo omenjen kot zadolžen za izvajanje določene naloge. Na podlagi tega sem nameraval ugotoviti, koliko je bil kdo zavzet za prehod VŠSD v fakulteto.

Opravil sem dva pregleda zapisnikov. V prvem pregledu sem naprej omejil gradivo, tako da sem določil teme točk, ki so bile vsebinsko povezane s prehodom z višje na visoko šolo in na fakulteto. Najprej sta tu abstraktni temi:

- Visoka šola: točke, ki se neposredno nanašajo na akcije za prehod z višje na visoko šolo, in

- Fakulteta: točke, ki se neposredno nanašajo na akcije za prehod z visoke šole na fakulteto.

Pomembne pa so tudi konkretne teme, ki so povezane s prehodom na visoko šolo in fakulteto. Med temi sem izbral naslednje teme:

- Prostori (povezano s prehodom na visoko šolo): točke, povezane s pridobivanjem novih prostorov za VŠSD; prehod z višje na visoko šolo je pomenil tudi zvečanje števila študentov in predmetov,

delno pa tudi predavateljev, kar se je pokazalo v prostorski stiski.

- Predmetnik/urnik (povezano s prehodom na visoko šolo): točke, povezane z določanjem predmetnika/urnikov za visoko šolo, zlasti za 3. in 4. letnik; za prehod z višje na visoko šolo je bilo treba ponovno določiti predmetnik nove šole.

- Magisterij (povezano s prehodom v fakulteto): točke, povezane z uvajanjem magistrskega podiplomskega študija na šoli, pozneje pa na sorodnih fakultetah.

V drugem pregledu sem posvetil pozornost posameznikom. S predpostavko, da sodelovanje v diskusiji o določeni točki in sprejemanje zadolžitev v zvezi z njo kaže na večji interes za dano temo, je mogoče z ugotavljanjem sodelovanja v diskusiji in sprejemanja zadolžitev vsaj posredno meriti zavzetost posameznika za obravnavane spremembe in njeno strukturo. Zato sem preštel, kolikokrat je kateri posameznik omenjen v zapisnikih, da je sodeloval v diskusiji ali dobil zadolžitev pri točkah, ki so se nanašale na določeno temo.

INTERVJUJI

Na podlagi zapisnikov je bilo mogoče dobiti le sliko o dogajanjih na institucionalni ravni. Na tej ravni pa se pokaže le majhen del procesov, ki so se dogajali med prehodom z višje na visoko šolo. Kateri problemi so pri tem nastajali, kako so jih posamezniki interpretirali in kakšne so bile razlike v mnenjih in predlogih, ki so iz tega izhajali, pa pregled zapisnikov ni mogel pokazati. Zlasti se ni dalo ugotoviti, ali se generacijske razlike, ki jih je nakazal pregled zapisnikov, odražajo tudi v mnenjih o perspektivah razvoja šole. Odgovore na ta vprašanja sem poiskal z intervjuji, s katerimi sem poskušal ujeti dogajanja na ravni, ki ji pravim osebna. Zanimala so me interpretacije dogodkov in mnenja o perspektivah, ki so si jih posamezniki ustvarili na njihovi podlagi. Zato sem intervjuje le delno strukturiral in s tem odprl možnost, da respondenti prispevajo strukturo tem po pomembnosti. Glavna vprašanja, na katera sem

poskušal dobiti odgovor, so bila:

1) Kateri so bili razlogi za prehod VŠSD z višje na visoko šolo?

a) na ravni šole kot institucije;

b) kdo je bil najbolj zainteresiran za to in zakaj;

c) osebni razlogi.

2) Katere spremembe so nastale s preходом VŠSD z višje na visoko šolo?

a) pričakovane spremembe (uresničitev razlogov za prehod);

b) nepričakovane spremembe.

3) Kateri so razlogi za prehod v fakulteto?

a) na ravni šole;

b) osebni razlogi.

4) Katere ovire nastajajo za prehod na fakulteto?

a) zunanje;

b) notranje.

5) Katera od možnosti, ki se odpirajo za nadaljni razvoj, je respondentu osebno najbližje in zakaj?

a) visoka strokovna šola;

b) fakulteta v ustanavljanju (interdisciplinarni senat, ki ga imenuje Univerza);

c) priključitev kateri od fakultet kot oddelek.

Intervjuje sem opravil po pregledu zapisnikov. Pri izbiri respondentov sem upošteval generacijske razlike, ki so se pokazale pri tem pregledu. Opravil sem intervju z dvema predstavnikoma stare garde, eno, ki ni imela funkcij (S5), in enim, ki je v obravnavanem obdobju opravljal vodilno funkcijo (S2), s predstavnikom mlade generacije, ki se je v diskusiji o prehodu v fakulteto najbolj izpostavil (N1), in z SX kot izjemo predlagane generacijske delitve.

REZULTATI

PREGLED ZAPISNIKOV

Zanimalo me je zlasti dogajanje znotraj Šole. Vendar to dogajanje ni potekalo v vakuumu, zato je treba vsaj okvirno poznati dogajanje v okolju, ki je vplivalo na šolo. Skicirana kronologija formalnih dogodkov, povezanih s preходом VŠSD z višje na visoko šolo in fakulteto, kot se da

razbrati iz zapisnikov, daje o tem vsaj delno sliko:

• V začetku leta 1991 je bil podan formalni predlog za spremembo programske zasnove študija za socialno delo iz višješolske (dvoletne) v visokošolsko (štiriletni program).

• Do sredine leta 1991 je bil predlog za visokošolski študij sprejet, vendar je ostajalo odprto vprašanje nosilca programa.

• Oktobra 1991 so začeli na Šoli sestavljati natančen program predmetov za visokošolski študij.

• V začetku leta 1992 so spremenili statut in preimenovali Višjo šolo za socialne delavce v Visoko šolo za socialno delo.

• Maja 1992 so na informativnem dnevu zbirali prijave za visokošolski študij, ki naj bi potekal vzporedno z višješolskim.

• Konec leta 1992 je bilo dokončno odobreno izvajanje visokošolskega programa na VŠSD in s tem njena promocija v visoko šolo.

• V začetku leta 1993 so na Visoki šoli za socialno delo podali predlog za preimenovanje v fakulteto.

• Sprememba zakona o visokem šolstvu in statuta Univerze v Ljubljani zaplete in zaenkrat onemogoči prehod v fakulteto.

Rezultati pregleda zapisnikov glede zavzetosti posameznikov za spremembe so prikazani v tabelah. V njih sem prikazal le tiste učitelje, ki so vsaj enkrat omenjeni v zapisnikih, da so diskutirali ali sprejeli kakšno zadolžitev.

V prvi tabeli so po vrstnem redu v vrsticah šifre akterjev, število navedb diskusij v zapisnikih, število vseh zadolžitev po zapisnikih, število diskusij v zvezi z visoko šolo ali fakulteto, število zadolžitev v zvezi z visoko šolo ali fakulteto, naziv v začetku šolskega leta 95/96 in vodilne funkcije v obdobju 1991-1994. Akterji so v tabeli razvrščeni po številu vseh zadolžitev. Iz nje se da razbrati, da obstajajo razlike v aktivnosti na sestankih, kjer se je razpravljalo o izbranih temah. Razlike lahko pojasnimo s funkcijami, vendar imam občutek, da ta razlaga ne zadostuje.

ZAVZETOST ZA SPREMEMBE:
Pregled pomembnejših podatkov

Akter	S1	S2	S3	NX	S4	S5	N3	N1	N2
Vse-Diskusija	19	12	11	8	3	2	2	4	2
Vse-Zadolžitve	10	10	9	8	4	3	2	1	0
VŠ/F-Diskusija	6	3	2	1	1	1	0	3	1
VŠ/F-Zadolžitve	2	4	2	2	2	1	0	0	0
Znanstveni naziv	dr.	dr.	dr.	dr.	dr.	mgr.	mgr.	mgr.	dr.
Funkcija	D./Pd.	Dek.	Prod.	-	-	-	-	-	-

Pregled zapisnikov me je usmeril v razmišljanje o delitvi predavateljev po stažu na šoli. Glede tega lahko razlikujemo staro gardo, ki je na šoli vsaj od začetka 70-ih let, in mlado generacijo, ki se je zaposlila ob koncu 80-ih in v začetku 90-ih, zlasti kot kadrovska okrepitev zaradi prehoda v visoko šolo. V tej delitvi obstajata dve izjemi: prvi je prišel na šolo v začetku 80-ih in se bolj povezuje z mlajšo generacijo, druga pa po stažu sicer sodi v mlado generacijo, vendar je po letih in naslovu (doc. dr.) bliže stari gardi in se bolj navezuje nanjo. Staro gardo sem zaznamoval s črko S, novo generacijo z N, izjemi sta opredeljeni glede na staž, le da sta namesto s številkami zaznamovani z X. Natančnejši pregled podatkov po obravnavanih temah še bolj podpira to delitev.

V zvezi z izbranimi temami so v zapisnikih največkrat omenjeni pripadniki stare generacije, zlasti nosilci vodilnih funkcij (dekan, prodekan). Blizu jim je NX, nekateri pripadniki stare generacije pa so v ozadju, še posebej tisti, ki nimajo doktorata. Izjema v mladi generaciji je N1, ki se je angažiral v diskusiji o fakulteti s stališčem za visoko strokovno šolo in proti prehodu v fakulteto.

Na podlagi zapisnikov se ne da podrobneje določiti razlik v stališčih posameznikov glede prehoda z višje na visoko šolo in fakulteto. Razen N1, ki se je v diskusijah eksplicitno zavzemal za visoko strokovno šolo, so se vsi drugi, kolikor se je dalo razbrati iz zapisnikov, zavzemali

za fakulteto. Razlike v mnenjih, kolikor jih je bilo mogoče razbrati iz zapisnikov, se niso prekrivale z delitvijo na staro gardo in novo generacijo, ki se zdi pomembna za stopnjo zavzetosti za spremembe, kot sem jo poskušal izmeriti s štetjem diskusij in zadolžitev.

Ali je torej t. i. stara garda res bolj zavzeta za prehod v fakulteto kot mlada generacija? Eno od možnih alternativnih razlag za razlike v številu navedb v zapisnikih bi lahko našli v mehaniki nastajanja teh podatkov. Nosilci funkcij vodijo sestanke in odpirajo diskusije. Zato so omenjeni v praktično vsakem zapisniku. Prav tako zaradi svojih funkcij ponavadi dobijo več zadolžitev kot ostali. Doktorji znanosti in predavatelji z daljšim stažem imajo seveda več možnosti za izvolitev v vodilno funkcijo, kar bi lahko povzročilo razlike, ki sem jih opazil. Na to sklepanje navaja tudi dejstvo, da je skupno število navedb in skupno število zadolžitev pri dveh predstavnikih stare garde, ki nista imela nobene vodilne funkcije, bistveno bliže mladi generaciji kot pripadnikom stare garde, ki so imeli v tem obdobju vodilne funkcije.

Položaj obeh izjem, ki sem ju omenil, kaže, da delovni staž ne more dovolj dobro pojasniti strukture podatkov, ki sem jih dobil s pregledom zapisnikov. Obe izjemi namreč sledita vzorcu, ki bi ga pričakovali od skupin, s katerima sta po mojih opažanjih povezani. Tudi zadolžitve v zvezi z visoko šolo/fakulteto jasno

ZAVZETOST ZA SPREMEMBE:

Število točk v zapisnikih, kjer so diskutirali ali dobili zadolžitve

Zadolžitve											
Akter:	S2	S1	S3	NX	S4	S5	N3	N1	N2	SX	Točk v zapisniku
Visoka Š.	1	0	0	1	2	1	0	0	0	0	9
Fakulteta	3	2	2	1	0	0	0	0	0	0	12
VŠ + F	4	2	2	2	2	1	0	0	0	0	21
Prostori	1	0	3	2	0	1	1	0	0	0	12
Urniki	3	6	2	3	1	1	0	1	0	0	14
Magisterij	2	2	2	1	1	0	0	0	0	0	6
Vse	10	10	9	8	4	3	1	1	0	0	66

Diskusija											
Akter:	S1	S2	S3	NX	N1	S4	N2	S5	SX	N3	Točk v zapisniku
Visoka Š.	2	2	1	0	0	0	0	0	1	0	9
Fakulteta	4	1	1	1	3	1	1	1	0	0	12
VŠ + F	6	3	2	1	3	1	1	1	1	0	21
Prostori	4	3	3	2	0	0	0	0	0	1	12
Urniki	7	5	5	3	0	2	2	1	1	1	14
Magisterij	2	1	1	2	1	0	0	0	0	0	6
Vse	19	12	11	8	4	3	3	2	2	2	66

začrtajo delitev med staro gardo in mlado generacijo, pri manj pomembnih temah za prehod na fakulteto, na primer pri prostorih, pa je razdelitev manj ostra.

INTERVJUJI

1

Za prehod v visoko šolo vsi štirje respondenti poudarjajo tri razloge:

Status diplomantov: diplomanti višje šole so bili po besedah respondentov zmeraj »stopničko nižje« (SX) od predstavnikov ostalih strok, s katerimi so se

pri delu srečevali (psihologi, zdravniki, pravniki...), in zato zmeraj nekako »v obrambnem položaju« do njih. N1 povezuje tak položaj z nesamostojnostjo stroke, saj so bili na vodilnih položajih v socialnem delu zmeraj predstavniki drugih strok, ker so pač imeli visoko izobrazbo. Na to drugje bolj ali manj eksplicitno opozarjajo tudi ostali trije respondenti.

Dve leti sta bili premalo časa za profesionalno formiranje študentov v socialne delavce: »Prvo leto prideš, drugo leto pa že odhajaš« (N1), v dveh letih »študentje ne dozoriijo v smislu profesionalne identitete« (S5), so pa pri 20 ali 21 letih

»prisiljeni soočiti se s težkimi stiskami ljudi« (SX) in jih reševati. N1 opozarja na potrebo, osvojiti v tem času znanja iz različnih disciplin, za sintezo pa zmanjka časa. SX navaja primere starejših študentov, ki so prišli študirat, ko so »imeli za sabo težke življenske izkušnje«, in so bili verjetno tudi zato dobri študentje in pozneje dobri strokovnjaki. S2 ta razlog najbolj poudarja in se med drugim sklicuje tudi na raziskavo o kadrovskih potrebah v socialnem delu, ki so jo opravili v letu 1972 in v kateri so anketiranci sami izrazili potrebo po štiriletnem programu.

Na VŠSD se je zbrala posebna skupina ljudi: predavatelji na VŠSD so bili začetniki socialnega dela v Sloveniji, ki so poleg dela na šoli veliko delali za razvoj socialnega varstva in socialnega dela. Posvetili so se tudi raziskovanju na tem področju in s tem presegali pričakovanja za višješolsko raven (S2). Bili so začetniki proučevanja pomembnih področij (skupinske dinamike, psihologije družine itn. - N1), povezanih s socialnim delom. Veliko časa so posvetili neposrednemu delu s študenti, ob tem pa jim je »zmanjkalo časa« (S5) za pridobivanje znanstvenih nazivov. Dejansko so razvijali novo stroko, kar jih je med drugim »zavrlo v napredovanju v strokah, iz katerih so izhajali, saj so se ukvarjali s problemi, ki niso bili del teh strok, ampak socialnega dela« (S2). Kljub temu so bili to edini, ki »so imeli vizijo v socialnem delu« (N1). Med drugim je med njimi prevladovala »terapevtska usmerjenost« (SX), zaradi katere so težili »preobraziti študente v socialne delavce« (SX) in ustvariti »kulturo in tradicijo šole« (S2) in stroke. Za to so potrebovali več kot dve leti.

2

O tem, ali so bili razlogi za prehod izpolnjeni, se mnenja respondentov med seboj razlikujejo. Nakazujejo se generacijske razlike, ki sem jih opazil pri obdelavi zapisnikov:

Status diplomantov se po mnenju S5 ni izboljšal, saj socialno delo še ni »priznано kot znanost«. S2 se o tem ni

izrekel, iz njegovih drugih odgovorov pa sklepam, da tudi on ni mnenja, da se je status diplomantov bistveno popravil, zlasti pa poudarja, da diplomanti visoke šole znova nimajo enakovrednih možnosti za nadaljnje izobraževanje in pridobivanje znanstvenih naslovov. Druga respondenta mislita, da je ta razlog izpolnjen, saj, kot je rekel eden od njiju, če nič drugega, »imajo kot diplomirani več točk na plačilni listi, kar pa marsikdaj potegne za sabo tudi druge stvari« (SX). Na splošno temu problemu dajeta dokaj majhno težo.

Štiriletni program je sicer vpeljan, kar je za S5 in N1 zadosten razlog, da trdita, da je problem prekratkega študija odpravljen. Tudi S2 se s tem v glavnem strinja. Omenja tudi, da je priliv študentov iz prakse v tretji in četrti letnik (nekateri so imeli za sabo tudi 10 in več let praktičnih izkušenj na področju socialnega dela) dal šoli dodatno priložnost, pridobiti na kvaliteti.

SX opozarja, da s tem nismo dosegli ideala, ki smo si ga po njegovem zadali: »približati se konceptu umetniških akademij, kjer se študentje naučijo širokega spektra tehnik in veščin, hkrati pa v soočenju s profesorji izoblikujejo svoj stil«. Idejo koncepta umetniških akademij podpira tudi S2, njeno neuresničevanje pa pripisuje zlasti vzdušju na Univerzi, ki vedno bolj poudarja hierarhijo in distanco med učitelji in študenti. Posredno na ta problem opozori tudi N1, ko trdi, da zaradi prehitrega formiranja programa visokošolskega študija nismo imeli časa premisliti, kaj res potrebujemo. Po njegovem smo zanemarili večšine. Tudi pri kadrovanju je prišlo do podobne napake, saj smo nove kadre zaposlovali po načelu dosegljivosti in ne na podlagi znanj in veščin, kar bi bilo najboljše za stroko.

O drugih spremembah, ki so nastale v prehodu na visoko šolo, je veliko povedal SX. Po njegovem mnenju je postala atmosfera na šoli »bolj anomična«. »Izgubil se je duh šole«, prijazna atmosfera, kjer »smo upoštevali ljudi kot ljudi«. Tudi učitelji so bolj zaposleni in imajo manj časa za študente, pa tudi drug za drugega.

Prej so bili medsebojni odnosi po njegovem boljši, večkrat so »sedli skupaj in se pogovarjali«, zdaj pa ne več. Vendar misli, da je to »splošna kulturna sprememba« in je ne gre pripisovati zgolj prehodu VŠSD v visoko šolo.

Tudi S2 pogrēša »živahno, čustveno nabito vrenje«, ki je bilo na šoli v času prehoda z višje na visoko šolo, vendar opozarja, da bo to vzdušje težko dobiti nazaj. Po njegovem smo postali dobra visoka šola, kar pomeni tudi zaostrovanje kriterijev, odšli pa so neposredni odnosi in vzdušje.

3

Generacijske razlike, ki so nakazane v mnenju o izpolnitvi statusa diplomantov, se kažejo tudi pri oceni o razlogih za prehod na fakulteto. Sicer vsi respondenti poudarjajo pomen tega prehoda za reprodukcijo stroke na vseh ravneh z »lastnimi kadri« (N1), so pa razlike v poudarkih:

N1 in SX poudarjata možnost dodeljevanja znanstvenih naslovov (mag., dr.) iz socialnega dela kot glavni manjkajoči člen, medtem ko S5 kot glavni problem navaja, da socialno delo ni uveljavljeno kot samostojna veda, kar povezuje s po njenem nezadovoljeno potrebo po izenačenem statusu diplomantov VŠSD z drugimi profili. Odgovor S2 omenja oba problema in je v tem na prvi pogled bliže prvima dvema, saj tudi on na prvo mesto postavi vprašanje podiplomskega študija.

Razlika med generacijama je v argumentaciji. Medtem ko pripadnik in simpatizer mlade generacije (N1 in SX) potrebo po podiplomskem študiju izpeljeta iz notranjih potreb stroke in položaja znotraj nje, argumentacija pripadnikov stare garde (S2 in S5) izhaja zlasti iz primerjave z drugimi strokami. Predvsem primerjata socialno delo s pedagogiko, S5 omenja tudi zdravstvo, S2 pa organizacijske vede. Kaže torej, da sta pripadnika stare generacije bolj občutljiva za vprašanja ugleda stroke. Verjetno ne gre preprosto za vprašanje prestiža. Tega mnenja je tudi N1, ki je na eksplicitno vprašanje odgovoril, da ne verjame, da bi

bil prestižni faktor med pomembnimi, ker bi drugače »ljudje prej doktorirali, pa tudi za medije se ravno ne pulijo«, čeprav bi imeli možnost.

SX povzema še, da so razlogi za fakulteto tudi razlogi proti visoki strokovni šoli: večja obremenitev profesorjev, manj raziskav in delno tudi nižji status. Tudi S2 je na drugem mestu omenil, da bi visoka strokovna šola pomenila vsaj kratkoročno finančne probleme za učitelje, saj financiranje enega letnika prakse ni urejeno.

4

Glede zunanjih ovir za prehod v fakulteto se anketiranci precej strinjajo:

Zlasti gre za »določeno splošno nenaklonjenost socialnemu delu in šoli« (S5). SX to pripisuje »elitističnemu duhu na Univerzi«, ki postaja znanstvena ustanova in potiska stroke, s tem pa tudi visoke strokovne šole, iz svojega okvira. Znake tega procesa vidi v vpeljavi senata, sestavljenega iz rednih profesorjev, in v zaostritvi pogojev za habilitacijo. Po prejšnjih kriterijih je izpolnjeval že pogoje za rednega profesorja, zdaj pa imajo še nekateri boljši strokovnjaki probleme s habilitacijo. N1 to imenuje prevladovanje »koncepta akademizma« in poudarja, da se za tradicionalne fakultete (npr. FF) s spremembo zakonodaje ni nič spremenilo. Največ problemov imajo nekdanje višje šole. Do sprememb je po njegovem prišlo »ravno zato, da izključijo strokovne šole« (VŠSD in VŠZD). Zahtevati izjemo za našo šolo pomeni zahtevati, da se Univerza odpove samemu konceptu akademizma, kar »seveda ni realno«.

Po mnenju N1 je glavna ovira za prehod na fakulteto tudi dejstvo, da Univerza postaja normalna, v webrovskega smislu birokratska ustanova, ki dosledno upošteva norme. Pomemben je torej tudi formalni razlog: VŠSD nima petih rednih profesorjev. Tudi mnenje S2 je blizu temu, saj je po njegovem edina ovira za prehod v fakulteto dejstvo, da nimamo dovolj rednih profesorjev, da bi lahko formirali senat. S2 dosledno zavrača vse pomisleke o pomanjkanju politične volje

kot vzroku, da še nismo fakulteta. Ne morem se izogniti občutku, da o tem zlasti noče razmišljati.

O notranjih ovirah ni toliko konsenza:

S5 vidi glavno notranjo slabost v premajhnem upoštevanju akademske kariere v preteklosti in v majhnosti ter zato relativni nepomembnosti VŠSD. Hkrati poudarja, da »ne znamo najti pravih vzvodov moči«.

SX vidi notranjo slabost v togosti in izključevalnem odnosu do alternativ razvoja. Opozarja tudi, da izvajamo »projektivno identifikacijo«, ko vnaprej razmišljamo, »kaj hočejo na ministrstvu in na Univerzi«.

N1 meni, da smo storili »vse, kar smo mogli«.

S2 je bolj ali manj prepričan, da notranjih ovir ni. Učitelji so habilitirani, prostore imamo, kot članica Univerze funkcioniramo zadovoljivo, »nismo divji zahod, smo vključeni in ta red spoštujemo«, imamo razvito raziskovalno delo, knjižnica je povezana v informacijski sistem itn.

5

Vsi respondenti se strinjajo, da je varianta fakultete v ustanavljanju z interfakultetnim senatom dobra, čeprav S2 pove, da jo lahko odpišemo kot neuresničljivo. Kot najboljšo pa vsak zagovarja svojo varianto:

S5 se ogreva za priključitev kateri od fakultet kot oddelek, saj se po njenem strategija, da ostanemo samostojna šola, ni izkazala kot najboljša. Verjetno »bi se morali že prej pridružiti« kateri od fakultet. Po njenem smo »bili že v 80-ih dovolj močni, da se ne bi pustili požreti«. Meni, da nimamo več veliko časa, da je, če ostanemo visoka šola, vprašanje, koliko časa bomo lahko še imeli štiriletni program, manj kot štiri leta pa je premalo za formiranje študentov v socialne delavce.

N1 zagovarja idejo visoke strokovne šole. Trdi, da so vsi argumenti za fakulteto v bistvu argumenti za avtonomijo in samostojnost. Bistvo samostojnosti pa je

avtonomija pri sestavljanju študijskega programa, kar visoka strokovna šola zagotavlja. Problem znanstvenih naslovov bi rešili s tem, da bi šola pošiljala svoje kadre na podiplomski študij. Šele ko bomo imeli svoje kadre, bomo lahko šli v pogajanja o fakultetnem programu.

Po mnenju SX zgolj visoka strokovna šola ni dovolj. Najboljša taktika bi bila po njegovem ohraniti visoko strokovno šolo, hkrati pa na kateri od fakultet ustanoviti oddelek, na katerem bi predavali naši kadri. Če bi odpravili visoko strokovno šolo, bi bilo dobro razviti inštitut za socialno delo in vpeljati različne oblike dodatnega izobraževanja za praktične veščine.

S2 vidi glavno možnost šole v programskem povezovanju in ne v statusnem preoblikovanju. Navaja, da bo na FDV stekel program podiplomskega študija socialnega dela na FDV, ki je vsebinsko narejen za socialne delavce in ga okoli 80% pokrivajo naši učitelji. Verjetno bi se bilo mogoče na podoben način dogovoriti tudi o fakultetnem programu, vendar S2 meni, da postavljanje dveh vzporednih programov ni priporočljiva taktika, vsaj dokler imajo podobne discipline le fakulteto. Trdi, da mu ideja o visoki strokovni šoli ni zoprna, saj opaža, da se na Šolo vpisuje veliko ljudi, ki so predvsem praktično usmerjeni, ki pa nimajo talenta za teoretično in raziskovalno delo. Opozarja pa, da bi v tem primeru imeli financirane samo tri letnike, kar bi pomenilo tako znižanje osebnih dohodkov, da ne verjame, da bi kdo na to pristal.

UGOTOVITVE

PREGLED ZAPISNIKOV

Pregled zapisnikov pokaže, da se o zavzetosti za obravnavane spremembe učitelji razlikujejo po stažu na Šoli. Ob tem lahko razlikujemo staro gardo, ki je na Šoli vsaj od začetka 70-ih let in je strokovno jedro Šole, in mlado generacijo, ki se je zaposlila na šoli ob koncu 80-ih in v začetku 90-ih, zlasti kot kadrovska okrepitev zaradi prehoda na visoko šolo.

Da gre predvsem za starostno razliko, kažeta dve izjemi: prvi je prišel na šolo v začetku 80-ih in je po položaju bliže stari gardi, se pa z mnenji in delovanjem bolj povezuje z mlajšo generacijo. Druga izjema je po stažu na Šoli sicer enaka mladi generaciji, vendar je po letih in naslovu (doc. dr.) bliže stari gardi in se bolj navezuje nanjo. Stara garda je po podatkih iz zapisnikov bolj zavzeta za spremembe, njeni pripadniki pa imajo tudi vodilna mesta na Šoli.

INTERVJUJI

Respondenti se strinjajo v pogledu na začetno stanje, od koder se je transformacija šole začela. Glavna razloga za prehod na visoko šolo sta za vse štiri status diplomantov in prekratek čas (2 leti) za formiranje socialnih delavcev. Iz odgovorov se da čutiti tudi, da vsi štirje vsaj implicitno priznavajo, da so profesorji na VŠSD upravičeni do štiriletnega programa, da ga lahko smiselno zapolnijo, da ga torej na neki način »zaslužijo«.

Konsenz se neha, ko respondenti ocenjujejo, koliko je prehod v visoko šolo razrešil probleme, ki naj bi jih razrešil. Medtem ko SX in N1, predstavnik in simpatizer mlade generacije, ne vidita več problema v statusu diplomantov, se za oba predstavnika stare garde problem zaostre, ker socialno delo ni priznано kot veda.

Sedanja usmeritev študija je pripadnikoma stare generacije po volji, medtem ko druga dva opozarjata na odklon od prakse in veččin.

Razlika med generacijama se nadaljuje v razmišljanju o razlogih za prehod v fakulteto. Predstavnika mlade generacije vidita razlog za fakulteto zlasti v možnosti produciranja kadrov z znanstvenimi naslovi iz socialnega dela in prek tega zapolnitev celotne profesionalne strukture z lastnimi kadri. Predstavnika stare garde bolj poudarjata uveljavitev socialnega dela kot samostojne discipline in večanje njegovega ugleda v primerjavi z drugimi strokami.

Glede ovir za prehod v fakulteto predstavnik in »simpatizer« mlade generacije poudarjata zunanji faktor: elitizem in akademizem Univerze. Predstavnika stare garde ne iščeta krivde v tem. Prva se osredotoča na notranje razloge, drugi pa ne priznava drugega razloga razen normativne ureditve, po kateri nismo zadoščili pogojem za prehod v fakulteto. Zanimivo je, da medtem ko vidita prva problem v akademizmu, ga vidita druga v lastnem premajhnem upoštevanju akademizma, pri čemer ena to še postavlja kot problem, iz odgovorov drugega pa je razbrati, da smo ta problem že v glavnem odpravili. Stara garda bolj pristaja na akademski duh, ki se je razvil na Univerzi, medtem ko mlada generacija bolj poudarja praktično strokovno usmerjenost Šole kot ideal.

Vsi respondenti se strinjajo, da je protektorat interdisciplinarnega senata (najbolj nevsakdanja rešitev) dobra, ko pa preidemo na bolj običajne rešitve, se mnenja popolnoma razidejo. Podobno je, ko gledajo na lastne slabosti pri uvajanju fakultete. Bolj ko se bližamo konkretnemu stanju in rešitvam, manjši je tudi znotraj generacij konsenz o problemih in možnih rešitvah.

SKLEP

Ugotovitve, do katerih sem prišel, seveda ne kažejo popolne slike spleta mnenj in stališč učiteljev o perspektivah Šole. Ker pa se nakazujejo nekatere precej sistematične razlike med učitelji, bi jih bilo treba upoštevati pri nadaljnji razpravi o perspektivah Šole, še zlasti zato, ker so zaradi nove ureditve Univerze, ko o vprašanih, povezanih z razvojem, odloča senat, ki je tudi pri nas sestavljen iz starejših zaslužnih članov, ki pa so predstavniki stare garde. Če bi prišlo do tega, da ne bi upoštevali pogledov učiteljev, ki niso v senatu, bi znotraj šole ponovili tisto, kar je Univerza (tudi po mojem mnenju) storila s Šolo: v imenu znanosti je žrtvovala prakso.